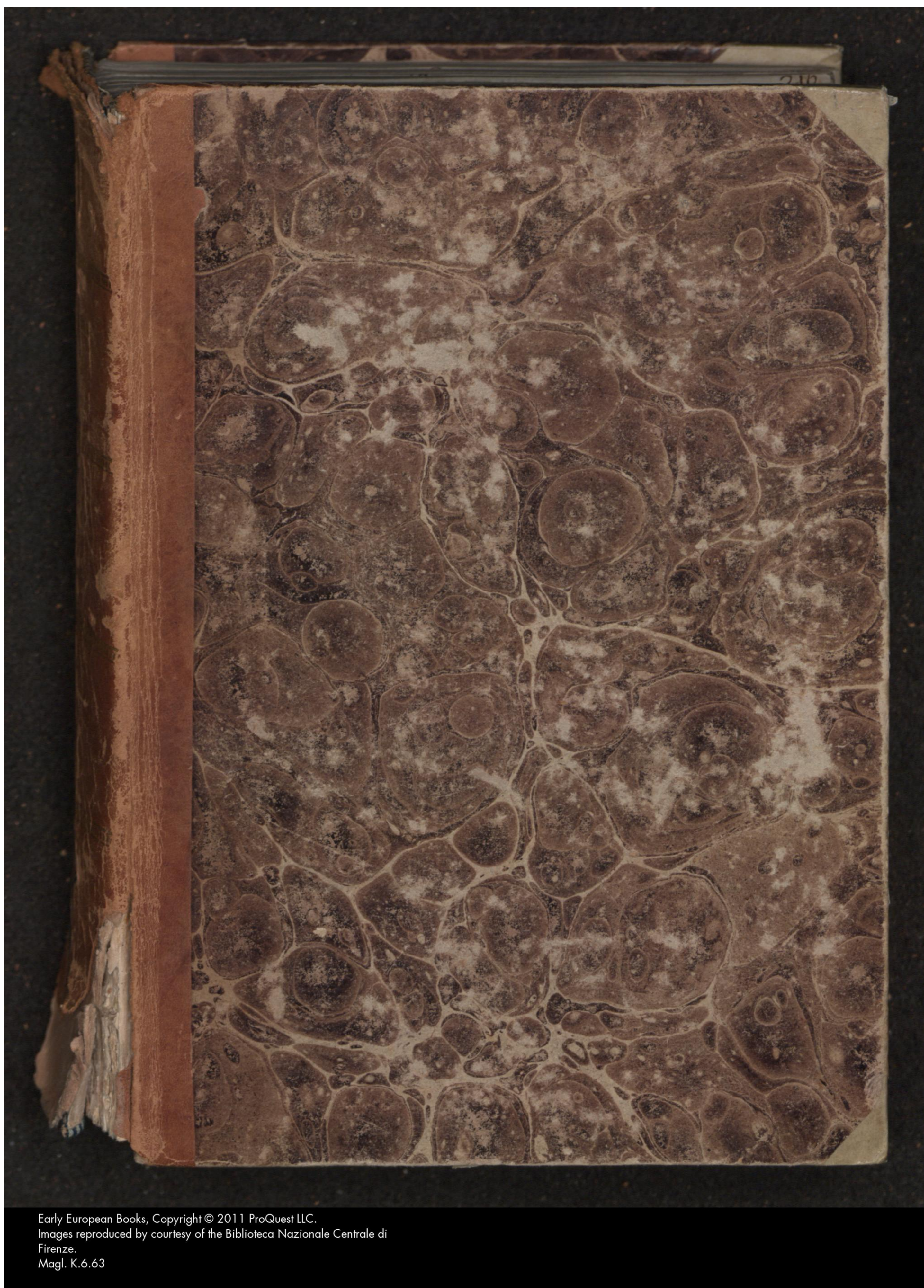
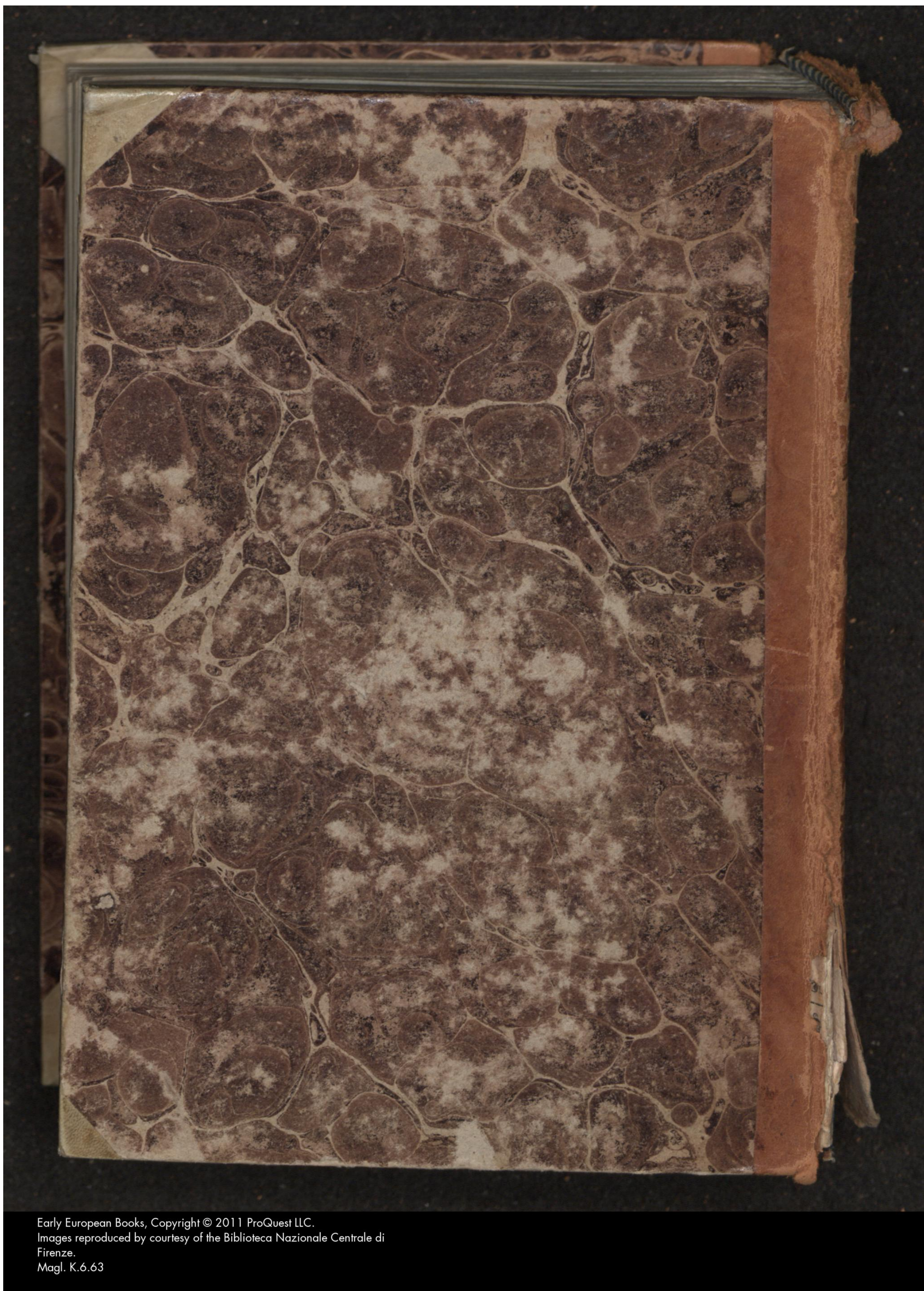

VII
BALBARD
ORATIO
LC
67
K6
63

¶In Cõmemoratione Victoriæ Bacensis Ciuitatis apud sanctum Iacobum Hispanorum de urbe: Sermo ad Senatũ Cardinalium habitus die dominica·x· Ianuarii·M·cccc·xc·per·R·P·D· Bernardinum Caruaial Episcopum Paceñ Regium Oratorem·

¶Hæc est uictoria quæ uincit mundũ:fides nostra· Prima Io·quinto·

CONuenistis ·P·Reurendissimi militantis ecclesiæ fulgẽtissimæ bases in sanctã hanc ædem diui apl̃i Iacobi Hispaniarũ patroni:ut imortali deo gratias habeatis ipsi quoq; ꝓtectori Iacobo pro triumphi gloria Hispano inuictissimo ac uere catholico Regi concessa aduersus Maomethem infestissimũ christiani noĩs hostem dum potitus est ciuitate Baceñ Regni Granateñ insigni·Non iam ad lugubria carmina: nõ ut alias ad referendum Bizantium deperditũ:nõ ad collachrymandum excidia xp̃ianorum inuitati:sed ad uere fœlicem sanctissime uictoriæ diem celebrandum cõmemorandumq; conuentus hic agitur·Scio perdifficilem operã parem tanto beneficio posse referri gratiam:is tamen omnipotens qui uictoriã ipsam mirifice impleuit dignabitur sua clamentia:cuius perfecta sunt omnia:assistere oratori suo ne ulla ex parte aliquis gloriæ laudisue cumulus tanto muneri diuino deficiat·Matrẽ igit᷑ gratiæ misericordiæ fontem piissimã dei genitricem quæ dicendi munus & gra-

tiam Oratorib9 sacris ab unigenito impetrare solita est: supplici uoce de more precemur orantes. Aue.

¶ Argueret me forte quispiã Patres de suscepta prouincia q̃ quum natione Hispanus sim & Hispani regis (immeritus licet) orator: Regis ipsius præconia recẽsenda susceperim: quum ea potius alicui extero demandanda forent: Verũ id ego obiurgatione dignũ non censui. Nempe quum sit nobis historia texenda non fabula nec cõmenti aliquid aut fucationis oratio nostra habitura sit: nemo melius explicabit prouinciam: q̃ is qui Hispanorum Principum gesta eruditionemq; omnem militarem propriis hauserit oculis: ac e fonte ipso præterita & præsentia bello emergentia collegerit: idq; mihi præ cæteris (salua aliorũ pace) contigisse non inficior: quum belli pacisq; tempore inuictissimi Ferdinandi Hispaniarum Regis: ac serenissimæ Helisabeth Reginæ eius charissimæ consortis: instituta moresq; didicerim. Ipsam quoq; Bacẽsem uictoriam litteris primorũ e partibus abunde plene non secus ac si interfuissem intellexerim. Ad explicanda quoq; catholici Regis mei uera laudis & uirtutum munera & si alii Oratores possent magis conuenire: mihi tamen præ omnibus conuenit eo exerceri dicendi genere. Profecto si Aristotele teste in de Republica: Rex ipse pater est patriæ: Patria uero prouincialium parens & genitrix: non dubium quin Hispanus Rex Hispanorum omniũ iu-

re merito Pater censeri debeat teneri autẽ filios ho-
nori parentum dominico præcepto didicimus: Atq;
ea me inter alias cogit & arctat oratio: ut & si non
aptior: obnoxior tamen inueniar huic subeundæ ac
explicandæ prouinciæ. Agam igitur in ea (utcunq;
tamen) Nam & si mea ieiuna uerba rem extenuent:
ipsa tamen Regia gesta & præclara facinora ad æthe
ra usque se extollunt. Quo fit ut illis laudatore atq;
Præcone opus non sit. Primo tamen omnium scola
stice edisseram quid ad rem nostram Titulus ac the
ma istius orationis conducat.

¶ Hæc est uictoria quæ uincit mundũ fides nostra
Pro cuius intelligentia & introductione problema
nobis disputabile exponitur: Vtrum uidelicet apud
infideles sint uera iura dominii Principatus & regni
an non. In quo sunt qui affirmatiue sentiãt: sunt qui
negatiue. Innocentius quartus in appararu suo ca-
pitulo Qđ super his. de uo. & uo. redemptione sen-
tit affirmatiue: apud infideles uera esse iura dominii
principatus & regni. Quod de illius mente limitari
oportet ad ea Regna uel dominia quæ ipsi primitus
aut sui progenitores occuparunt. Quũ enim a prin-
cipio orbis omnia essent cõia & in nullius bonis pri
or occupatio fecit ius diuisionis & distinctionis: se-
cus tñ intelligit in terris uel dominiis primo a xpia-
nis possessis: & inde a paganis usurpatis: in qb9 solo
iure intrusiõis rapinæ & uiolẽtiæ defendi pñt. Verũ
in cæteris infideles opinione Innocẽtiana pleno iure

tutabuntur: A quibus nō liceret fidelibus nec etiam pape eos pellere nisi cum maxima causa: utpote si essent infesti christianis: bellum gerendo: uel ad sectā suam publice trahendo: aut alias: in quibus casibus infideles & etiam si in aliquo agerent contra iura naturæ uel constitutiones suas in moralibus; possent iure corrigi a Summo Pontifice: quum ipse tanquā Vicarius dei omnipotētis: cuius oues sunt omnes rationales creaturæ: utriusq; ouilis: scilicet fidelis & infidelis curam habuerit: quāuis fidelis cura ei charius cōmissa sit. Nec enim de iure dubitat Innocentius quin infideles & omnes rōnales creaturæ pleno iure subiiciantur papę tanq̄ dei summo uicario. esto q̄ facto infideles illi nō obediāt. Stat itaq; in quęstione resolutio dn̄i Innocentii: Infideles esto facto nō recognoscentes iugum ecclesiæ posse pleno iure possidere aliqua Regna iurisdictiōes & dominia. Cui sententię plures sapientes & diuini ac pontificii iuris adhæserūt. ¶ Verum dn̄s Ostiensis sentit negatiue in problemate: cū quo ego hodie magis conuenio: sunt & tractatores diuini qui id sentiant post Christi uidelicet aduentū iusta causa omne dominium & principatum subtractum esse infidelib9 & ad Christum & fideles xp̄i tanquā ipsius hæredes pleno iure translatum. Vbi Ostiensis q̄ præcise tria probat: & meritum translationis: & translationem in actu: & successionem principatus translati. Quod aūt infideles tā gentiles q̄ iudei meruerint ab eis auferri dn̄ia ꝓbat

bat p illud Ecclastici·x·Regnū a gēte in gentē trāſ
ferť ,ppter iniuſtitias iniurias cōtumelias ac diuerſos
dolos·His aūt oībus infidelitas plena fuit: maxīe an
te xp̄i aduentū:tranſlationē oñdit hebreoꝝ·vii·tranſ
lato ſacerdotio neceſſe eſt ut legis tranſlatio fiat:ubi
ad lr̄am de trāſlatiōe regni & ſacerdotii ad xp̄m apl̄s
loquebať:Fuit·n·xp̄s ea rōne rex qua ſacerdos:& ecō
tra:Vñ ſicut oē ſacerdotium p̄cedēs xp̄m: ſcilicet na
turæ & legis:fuit tranſlatū ad unicum & uerū xp̄i ſa
cerdotium:ita & oē regnum pręcedens xp̄m fuit trāſ
latum ad unicū & uerum regnū xp̄i· De quo Luc·i·
Dabit ei dñs ſedem Dauid patris eius & regnabit in
domo Iacob inęternū & regni eius nō erit finis· De
ſucceſſione regni ad infideles Math·xxi·Auffereť a
uobis regnū & dabiť genti facienti fructus eius·Iſti
us autē regni & ſacerdotii ad xp̄m tranſlati regimen
& principatum ꝑpetuum uſq; ad conſummationē ſę
culoꝝ:cōmiſit xp̄s dñs Petro & in Petro ſucceſſori-
bus ei9:cui dixit:Paſce oues meas & tibi dabo claues
regni cęloꝝ:& tu uocaberis cephas & tu cōfirma fra
tres tuos·Reſidet ergo ī qōne ſnīa·D·Oſtieñ ꝗ poſt
xp̄i aduentū apud infideles nulla ſunt uera iura prin
cipatus & dñii:& ſi quę uera eſſe poſſunt in his ſolū
continget ꝗ recognoſcunt iugum & ſeruitutē eccl̄iæ
& illius ꝑmiſſione & tolerantia aliqua dñia poſſede
runt·In cæteris tñ nō recognoſcentibus nō mō quo
ad regna uel dñia aliqñ per xp̄ianos poſſeſſa : qa de
his nulla eſt cōtrouerſia;ueꝝ etiā quo ad ea quæ ipſi

& sui pgenitores cōtinuatissimis successionibus pos
sederunt : uera ratio dñii & principatus non est:quis
hanc continuatā successionē posse probare sit admo
dum difficile:quum in oēm terrā exiuerit sonus apo
stolorum:& euangelium xp̄i in toto fere orbe prædica
tum & receptum sit. Pagani igit̄ hac sñia magis ty-
ranni possessores in regnis uel dñiis q̄ iure dñi cen-
sendi sunt. Possunt ergo oīa ab eis tanq̄ ab intrusis
& iniustis possessoribus armis peti & auferri p fide
les:maxime stante mandato auctoritate & licētia ui-
carii dei oīpotentis : cuius est oīs terra & plenitudo
eius. ¶Et hanc sñiam dñi Ostiensis signāter de uni
uersalitate regni xp̄i & ei9 successione ad fideles ego
ulterius magis confirmo'. Regnum & dñium orbis
xp̄s dñs deus homo creatōe & reparatione orbis pro
meruit. Nempe qui rem aliquā de sua materia facit:
aut de nihilo creat:quiq; rem ipsam iam labentem &
deperditam pristinæ saluti nouitati ac libertati resti-
tuit:utroq; istorum operum & eorum quolibet īsolidum hu
iuscemodi rei dñium pleno iure sibi uendicat. Idq;
xp̄o dño creatione & redemptione orbis cōtigisse &
euenisse sacræ lr̄æ protestant̄:quæ eum regē & dñm
uniuersæ terræ creberrime confitent̄. Qđ si de mul-
tis pauca referā occurrit illud īprimis Esaiæ.xvi.ubi
de xp̄o & Messia. Emitte agnū dñe dñatorem terræ
Et Esa.xxxiii.Ecce dñs legifer noster rex noster ipse
ueniet & saluabit nos. Et Hieremiæ.xxiii.Suscitabo
Dauid germen iustum;regnabit rex;sapiens erit;faci

et iudicium & iustitiã in terra: Hic est lapis abscisus de monte sine manibus: cui deus cœli dedit rgnũ qđ ĩeternũ nõ dissipabit. Dani. ii. & de latitudine regni Messiæ Dani. vii. Dabit ei dñs ptãtem honorem & regnum omnes gentes populi tribus & linguæ serui ent ei: ptãs eius æterna quæ nõ auferetur & regnum eius qđ nõ corrumpet. Et in psalmo. ii. de regno xp̃i Quoniã ego constitutus sum rex ab eo. Et. lxxi. de uniuersalitate regni xp̃i: Et dñabitur a mari usq; ad mare & a flumine usq; ad terminos orbis terrarum. Et ibidẽ: Adorabunt eum oẽs reges terrę: oẽs gentes ser uient ei. Et psalmo. xciiii. de xp̃o: Et rex magnus su-per oẽs deos. Atq; huic rotæ ueteris testamenti exi-stens in medio: rota noui testamenti conformiter de regno xp̃i p̃dicat. V ñ Lucæ. i. Angelus Mariæ p̃di-xerat de xp̃o nascituro: Dabit ei dñs sedẽ Dauid pa-tris eius & regnabit in domo Iacob inęternũ. In cu-ius regni recognitionẽ. xiii. a natiuitate sua die a tri-bus beatissimis regib9 adoratur: qui uerbis & mune ribus eum orbis terrarum regem ꝓfessi sunt: Math. ii. Et xp̃s qui ueritas est de seipso dicit Io. xiii. Vos uo catis me magister & dñe & bene dicitis: sum enim. s. magister & dñs. Et Math. xxi. quum p̃ciperet apl̃is de solutione asinæ & pulli subiugalis dicit de seipso: Si quis uobis aliquid dixerit dicite illi quia dñs his op9 habet. se anthonomatice appellans dñm. Et Io. xxviii. interrogante Pilato an Rex esset: nõ negat se regẽ esse: imo et fatetur: Verum dicit nõ regnum meũ

nõ eſt hinc· Quod ornatiſſime & quadratiſſime ex‑
ponit Io·papa·xxii·in quadam extrauaganti quæ in
cipit:Quoniam uir reprobus·Nõ dixit inquit Chri‑
ſtus regnum meum non eſt hic·i· non eſt ſuper hoc
mundo & rebus temporalibus: prout aliqui male in
terpretati ſunt:ſed dixit Regnum meum nõ eſt hinc
id eſt non eſt deriuatum ab hoc mundo:ſed a deo:iu
xta uerbum Angeli:Dabit illi dominus deus zc· Et
Auguſtinus ſuper Io·inquit:Non abſque diuino in
ſtinctu Pilatus titulo crucis Chriſtum Regem eſſe
annotauit:& illud triplici lingua ſcripſit propter fi‑
guram uiuerſalis Regni & dominii Chriſti in uni‑
uerſitate linguarum·Iudeis quoq; acclamantibus ne
eum Regem inſcriberet:Sed quia dixit ſe Regem:cõ
ſtantiſſime & in hoc diuino & prophetico ſpiritu cõ
tradixit dicens:Quod ſcripſi ſcripſi · Et Chriſtus de
ſeipſo dicit Mathei· xxviii· datam ſibi poteſtatem
in cœlo & in terra· De regno quoq; & dominio chri
ſti princeps apoſtolorum Petrus Actuum ſecundo
apertiſſimum profert teſtimonium:Certiſſime ergo
ſciat omnis domus Iſrael: quoniam & dominum &
Chriſtum:id eſt Regem:fecit deus hunc Ieſum quẽ
uos crucifixiſtis·Et Io·Apocalibſis·xix· dicit habe‑
re Chriſtum in ueſtimento ſuo & fęmore ſcriptum:
Rex regum & dñs dñantium · Hinc et Apoſtoli in
ſuo Simbolo et patres in Niceno Chriſtum uni‑
cum dominum noſtrum appellant· Ex quibns
omnibus et multis aliis quæ breuioris proceſſus

gratia nō inducuntur: satis constat Christum aduen
tu suo omne dominium orbis terrarū ad se transtulis
se. Hæredes autē patris non sunt pleno iure nisi filii
Quibus stantib9 alii nō succedunt: iuxta illud Apo
stoli Si filii & hæredes. Romanorū. viii. Filii autem
Christi nō efficimur nisi per fidem quæ & nos xp̄ia
nos denominat secundum illud. Io. primo: Dedit eis
potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine
eius. Christiani igitur post xp̄i aduentum & ipsi soli
sunt uere hæredes dominii & principatus orbis ter
rarum: ita ut cæteri magis tyranni possessores q̄ iure
domini censendi sunt. Iuxta quod Archieps̄ Casa
rien̄ in quibusdā conclusionibus quas repetiit in Ba
silien̄ synodo inter alias unam posuit sub his uerbis
¶ Christus nascendo omne dn̄ium trāstulit ad fide
les. Vnde Turchus Antichristus pessim9 nō est ma
gis dn̄s: etiam Turchiæ nec uni9 pagi minimi q̄ ego
mundi. Ex his euidenter constat de solutione positi
problematis: Vtrum apud īfideles sint uera iura do
minii principatus aut regni. Fide igitur nō mō ęter
num regnum nobis parat̄: sine qua impossibile est
placere deo: uerū & temporale acquirit̄. Ius enim hæ
reditatis Christi & successionis in dominio orbis ter
rarum non alio q̄ fide promeremur.
¶ Ex superinductis peregrinam & insolitam nota
bilem tamen expositionem tituli ac thematis oratio
nis nostræ liceat intueri: Hęc est uictoria quæ uincit
mundum fides nostra: Ac si beatissimus apostolus

& euangelista Io. deo plenus sibi uellet dicere inter alias dignitatates & excellétias fidei Patres mei hęc una est uel maxima q non alio q̄ fide ius in dominio & principatu orbis terrarū & haberi potest & retineri. Potissima nanq; ratio Victoriæ in petitióe dominii est ius ad dominium. Quumq; fideles sola fide filiationem Christi consequantur: qua filiatione successionem hæreditatis paternæ & dominii Christi in orbe terrarꝝ mereri possunt: iustissime ac ornatissime de fide scribit q sit uictoria quę uincit mundum: id est mūdi dominia & principatus uincere & possidere promeretur. Hinc & de fide apl'us Paulus Hebreoꝝ. xi. inquit: Sancti per fidem uicerūt regna operati sunt iustitiā adepti sunt repromissiones obturauerunt ora leonum extinxerunt impetum ignis fugauerūt aciem gladii: fortes facti sunt in bello: castra uerterunt exterorum & reliqua.

¶ Qd si exemplis agamus & ad prisca & noua exépla uertamur inueniem9 aperte xp̄ianā Remp. post transitum saluatoris fidei merito facile auctā illiusq; sceptrū in uniuersum pene orbē dilatatū: nec semel a xp̄ianis habita uel possessa dominia ab eis unq̄ defecisse: nisi & in eis fide deficiente aut refrigescéte quasi cessante uera causa dominii & principat9. Quid referā Philippum primū xp̄ianum Impatorem? Quid Constantinū magnū? Valentinianū. Theodosiū. Iustinū. Iustinianū. Heracliū. Quid Carolum magnū Quid othonem & reliquos catholicos Cęsares? Pro

fecto fidei merito uicerunt orbem: ac tamdiu illis co
mes uictoria fuit: q̄diu fides & relligio. Quod si pa-
rumper libeat Iberorum principū annales reuoluere de
uniuersa illa multitudine regū Gothorum & Hispanorum
ante cladem Hispaniȩ per Arabes cū. xxxvi. fere Go
thorum reges in hispania prȩcessissent: quis gloriosior
& potētior Richaredo q Arrianā heresim sub Lean-
dro & Fulgētio ex Hispania pepulit? Quis fœlicior
& fortunatior Sisebuto q relligiosissimus princeps
Iudeorum perfidā gentē sub Isodoro ab hispania exu-
lare coegit: uel fidē trinitatis admittere. Nec his im-
par Recinsuindus q sub Eugenio. & Ilefonso beatis
simis Toletanis primatib9 uariis cōciliis uarias pesti
feras hereses ab hispania extirpauit. Hi tres cȩteris
gothorum regib9 ante cladē ideo prosperitate & domi
nio superiores fuere: quo cȩteros fide & religione su
perarunt. Nōne & post cladē Hispaniȩ Pelagius pri
mus legionis Rex fidei merito supauit Ismaelē? mi-
raculis etiā ob illius religionē clare ostensis. Alfon-
susq; prim9 cognomēto catholicus legionis Itē rex
fidei merito regna hispaniȩ cū magna Arabū iactu-
ra dilatauit. Profecto dies unica orationi nō suffice-
ret: si Alfonsos oēs: si Ramiros: si Ferdinandos signā
ter primum & tertium gloriosissimos: si cȩteros Ibe
rorum Reges: si deniq; Ferdinandum Gundisalui Ca-
stellȩ comitē: si Cidū: Rodericū Didaci de biuar Va
lentiȩ primū expugnatorē enumerare deberē? Quos
oēs fides & religio uictores optimos & triūphatores

celebres præ cæteris effecerunt. Ecōtra uero quicqd dominii & principatus barbaroꝶ insultibus Christianæ religioni deperiit: hoc omne deficiente fide: supuenientibusq; hereticis erroribus & scismatibus christiana Resp. amisit. Asiam quæ primo fuerat ditionis christianæ: demeritum Arrianæ & Nestorianæ heresços ac aliarum heresum: subegit Ismaeli: Pelagiana heresis subdidit. Item & Aphricā: quæ pro dolor tot christianoꝶ ecclesiis & sanctorum uirorum cætibus abundabat: ac intra Europam non absq; heresis & scismatis nota: Bizantium cum celebri olim Grę corum Imperio in manibus spurcissimoꝶ hostium fidei redactum est: Quum & Græci in processione spiritus sancti & in recognitione unius uniuersalis Vicarii Iesu xp̄i & aliis compluribꝰ a fide Romanæ ecclesiæ pro qua xp̄s ne deficeret rogauit se scinderēt & separarent. Necnō & Hispania intra alterum Europæ angulum quum olim iusto dei iudicio prædæ Arabum patuit: aliquo errore scismatis aut infidelitatis caruit: præsertim cum ea tempestate mores flagitiosissimi Viticæ penultimi Gothoꝶ Regis: adhuc uniuersam fere Hispaniam inficerent. Hic enim Vitiza Rex: omni turpitudini effrenatæ deditus ac instar Sardanapali uitam agens: ut multitudinē quoq; sue uitæ sociam haberet: edicto proposuit & lege: licere comprouincicialibus suis publicæ plures uxores matrimonio ducere: idq; clero etiam post uotum occidentalis continentiæ & permisit imo suasit atq;

præcepit: mandans ne quis præceptis apostolicis cõtrarium iubẽtibus obediret. Idem quoq; Iudeorum gentem quam Sisebutus ab Hispania pepulit: incõsulte patriæ restituit. Huic successit in Regno Rodericus ultimus Gothorum Rex: sub quo Hispania oppressa est: circa libidines & stupra Vitiza nõ inferior. Propter quæ crimina & alia fidei teporem & torporem notantia: sæuiẽs ira dei facile uniuersam Hispaniã Aphricanis subegit. Omnia igitur hæc summarie nobis oñdunt & fide acqri imperia & fide retineri: iisdem enim artibus quib9 partum est imperium retinendum est inquit Sallustius. Hæc igitur est uictoria quæ uincit mundum fides nostra.

¶Cuius sententiæ nõ immemores Christianissimi principes Ferdinandus Quintus Rex & Helisabeth Regina Hispaniarum illustrissimi inter alias uirtutes quas sibi peculiariter elegerunt fidei & Religionis munus præ cæteris amplexi sunt. Non producã de eorum laudibus orationem tum q uulgatæ sunt orbi Christiano: tum q anno ab hinc secundo in celebritate uictoriæ Malaceñ hoc ipso in loco Orator alius multo me dignior eas cumulatissime ꝓsequutus sit. Verum silere non potero q hispaniã mille olim bacchantem criminibus sua religione excelsa purgarunt. Blasphemia & periurium uulgaria quondã Hispanorum crimina: sole iustitiæ & religionis Ferdinandi & Helisabeth aduentante ab uniuersa ꝓuincia de

fecerunt:furta·rapinæ·uioletiæ·scorta·lenocinia·sortium & taxillorum publica spectacula: ab Hispania quibus abundabat plurimũ:fugata sunt·Heresis iterum crucifigentium Christum circumcisione & sabbato castigata & punita est: ac reliqua crimina indifferēter meritas exactissime pœnas luunt:adeo ut exemplo & imitatione religionis principum educatus Hispanus exercitus:non exercitum uidere modo militum:uerum potius quasi religiosorum conuentum inspicere:gloria dei magna sit·Armauit fide & religione exercitum suum catholicus Ferdinãdus quo hostilia omnia facile superauit· Nempe ut dicam armatis cõtra inermes est usus:fides profecto in sacris litteris armatura scutũ & galea prædicatur·Vnde illud est Ezechielis:Induite uos armaturã fidei· Et alibi: Galeã fidei assumite· Et Ephesiorum·vi· inquit Apl's In oibus sumẽtes scutũ fidei·Et prima Petri·v· Cui resistite fortes in fide·His igit̃ fœlicissimis fidei armis insignitus Hispanus exercitus tanq̃ fortis armatus custodiens atrium suum & in pace sunt oia quæ possidet:& iniuste possessa p paganos his armis carentes facile uictoria de cœlo præstita superauit·

¶ Anno igit̃ salutis dñicæ·lxxxii·supra millesimum quadringentesimũ tyrannis ac criminibus ab hispania pulsis aduersus Mauros Granateñ Beticæ insignem ptem a septingentis & ultra annis cũ magna ignominia crucifixi occupantes:xp̃ianissimi principes

Ferdinãdus & helisabeth: tũ religiõis augẽdę: tũ aui
tæ possessionis recuperandę grã expeditionẽ fœlicis
simã mouere cœperunt: regnũq; ipm Granateñ pug
nacissimorum hoim & equorum ferax belli studiis asper
rimũ: natura & arte munitum: utpote qd ad Africã
mari: ad hispaniã uero altissimis montib9 & inacces
sibilibus pene alpibus cingit & claudit. Ciuitatum
quoq; oppidorum. castrorum & artium multitudine & in
audita ac inexpugnabili fortitudine insignit: uariis
tñ uastationib9. cõtinuis bellis. cõflictibus. obsidi
onibus adeo humiliauit & afflixit catholicus Ferdi
nãdus: ut de illi9 longi regni tramite in qnq; ptes di
uiso: iã ferme quatuor ptes deuicerit. In qbus his. vii
supioribus annis ultra qngenta oppida murata ciui
tates & arces fortissimas: lucro sanctissimę fidei adie
cit. Exercitũ uero Granateñ tyranni quẽ a belli prin
cipio ppe centum milia peditum. electorum uero eqtũ
decẽ milium fuisse cõstat: adeo attriuit & ad interitũ
fere reduxit ut nec umbrã pteriti roboris retinere ui
deat. ¶ Et post supiores gloriosos triũphos cõtinu
ata expeditiõe pcessit anno. lxxxix. de mẽse Iunii ex
gienio ad castra glosissimus Ferdinandus ualidissi
mo comitatus exercitu q ad. xvi. milia fere electissi
morum eqtum: peditum uero. lx. milia ascendebat: his
dẽptis qui ad ministeria tormentorum & machinarum ac
ducendos cõmeatus deputabant: primũq; in itinere
ipso: extemplo (uno ut ita dicam spiritu) quinq; non

ignobilibus oppidis prope Bacã expugnatis ad ipsi-
us Bacæ ciuitatis obsidionem fœlicia castra tandem
admouit· Cõcurrerat illuc uniuersum pene robur mi
litiæ Granateñ· Nam & præter Bacæ indigenas pro
pe sex milia electissimorum armatorꝝ omnes uiri pu
gnacissimi armis strenui ac in Regia Granateñ ab
antiquo educati & nutriti ĩtra ciuitatis ambitum cũ
accolis se incluserant: tutaturi pro uirili urbem tanq̃
ultimum uitæ præsidium & totius regni oculum de
xterum· Nec carebat ciuitas naturali milite: nam &
prope septem milibus armatorũ de indigenis abun-
dabat: Ciuitasq; ipa triplici muro cincta ualidissimis
turribus & ꝓpugnaculis superba iniquo loco ad ob
sidionem & offensionem sita; armis: uictualibus: tor
mentis & machinis refertissima ac uicina duab9 ma
ximis ciuitatibus Maurororum: Granateñ uidelicet
& Guadixeñ quæ sibi quotidiana pollicebantur au-
xilia: nostris hæc omnia difficilem uictoriam porten
debant: hostibus uero superbiendi animũ dederant·
Verum Ferdinandus Catholicus fide armatus quæ
mundum uincit & regna: ac omnipotentis dei confi
sus uiribus cuius causa agebatur: ciuitatẽ ipsam fos
sa profundissima & aggere circundedit: ita ut hosti-
bus introeundi & exeundi facultatẽ præcluderet: ni-
si per determinatos põtes & passus quos ualidissimę
munitiones a pte castrorꝝ claudebãt· Ambitus uero
fossæ muri & aggeris quibus ciuitas cincta est noué

fere miliaribus in uniuerso giro tendebatur. Cõtige
re interim uarii conflictus bellici & cum Vacensib9
& cũ uicinis Guadixeñ: ubi Rex illorũ residebat: nec
dies unica fuit totius obsidionis semestris quæ uari
is actibus bellicis nõ sit decorata. Verũ ea oĩa mẽbra
tim & examussim explicare: orõne unica nõ satis suf
ficerem. Quædam tñ pauca nõ omittã quę & ex par
te dei oĩpotentis & ipsorũ Regis & Reginæ egregiã
fidem religionem & pietatẽ illorũ apertissime nobis
insinuant. Laborabat eo anno tota fere Betica unde
præcipue exercitus & cõmeatus ad obsidionẽ ducen
di erant morbo pestilenti & superioris Hispanię ma
gnam partẽ infecerat epidimia (mira res & supra om
nem humanã cogitatiouẽ & consuetudinem) Hispa
lenses milites: Cordubenses: Carthaginenses ac reli-
qui Hispani martiales quos etiam diuisos & segrega
tos p uillas montes & agros: pestis mire insequebatᵉ
ad castra fœlicia regia insimul uenientes: nihil pesti
lentis: nihil morbidi sentiebatᵉ: adeo ut ipse cõtactus
regiæ uirtutis religionis & fidei oẽm illorum labem
quasi propulsare uideretur. Quumq; ex diuersis Hi-
spaniæ partibus uariæ gentes illuc confluerent quæ
numerum fere ducentarum mille animarũ ascende-
rent: sexq; mensibus cõtinuis obsidio firmaretᵉ: nihil
morbidi inuentum fuerit in castris pter id qđ ex ho
stium ictibus & iaculis est perpessum: Profecto ma
nus dei erat cũ illis cui subest salus & uita cunctorũ.

¶ Cæterū quum ea regio Baceñ ex ꝓpinquitate frigi dissimorū montium a septembrio mense & ultra assi duis nimbis frigorib9 & niuib9 utplurimū sit sub= iecta:eaq; ꝓuincia glacialis sit plurimū & paludosa in hyeme:digitus dei nubes & cataractas cœli conti= nuit glaciem & niuē inde dimouit:quatenus xp̄ian9 exercitus in Septēbris Octobris & Nouēbris mensi bus ac Decēbris parte qñ intolerabilia illic cōsueue= rant frigora:nō secus ac in Aprilis & Maii temperie uersaretr̄:ædificauerat tñ regia maiestas ꝓpter hiema le tp̄s complures domos in castris;adeo ut castra ip̄a potius ciuitatē regiā:q̄ castra redolerent·Demū quū eo anno tota fere Betica fuisset ingētem sterilitatem passa:ita ut q̄plures nō tātum grani collegerint q̄tū seminauerint:quod futurā in castris maximā anno= næ caritatē necessario iducebat·Mouit oīpotēs xp̄ia nissimæ reginæ Helisabeth pietatem īmensam:quæ ex Gienio ubi remāserat uiro & exercitui necessaria subministrans: iusserat officiariis suis ut duplo mi= nori pretio annonā in castris uenderent q̄ Corduba Ispali Gienio uel Cartthagine unde subministraba= tur cū meatus regio ærario emerent· Et ultra hoc in= gentes impensas deportationis & uehiculorū ꝓfusis thesauris gratis impendebat · Quis dubitet hæc oīa manifestissima fore opera altissimi uolentis nomen crucifixi ibi exaltari ubi diu ante per infideles fuerat depressum·His ergo & alis subsidiis recreatus hispa

nus exercitus ac crebro supplemēto nouoꝝ militum
facile omnes labores longioris obsidionis tolerauit·
Quumqꝫ sæpius nostri irruptionē in hostes fieri ac/
clamarent:principis prudentia & inaudita clementia
remorati sunt·Intellexerat nēpe Rex inuictissimus
per transfugas triginta mille fere rationales animas
intra ciuitatem contineri:nec illis uictum ad plures
menses sufficere:hoc comperto:conspectaqꝫ loci ini/
quitate ac mirabili fortitudine hostiumqꝫ desperatio
ne qui iā emori interficiendo tñ elegerant:repetitoqꝫ
Scipionis uerbo quo sæpius dicere assolebat: Po/
tius uelle se unius ciuis salutē custodire q̄ mille ho/
stes perdere· Arbitratus est propterea Rex clementis
simus exemplo cæsareę uictorię apud Ilerdā fame &
inedia absqꝫ suoꝝ discrimine hostes ad liberā deditio
nem cogere prout etiā nup de Malacēsibus est actū·
Venere tandē Bacenses longa obsidione ad summā
rerum oīum penuriā:perferebant tñ oīa libenter sub
prætextu obseruandę sectę & religionis suæ:& ne fi
dem debitā & exhibitam regi suo facile uiolarent:in
quo artis & uirtutis militaris præclara indicia demō
strarunt:fuitqꝫ apud eos quasi alter Annibal dux &
capitaneus ipsoꝝ quē & nr̄i in re militari miris lau/
dibus celebrant:hic nostrates qn̄qꝫ uafre decepit: su
os quoqꝫ ut laborē & famē libentius tolerarent:mul
tis nouis nuntiis & artib9 seduxit: pollicitus qn̄qꝫ su
is indubitatum subsidium regis Guadixeñ·qn̄qꝫ sci/

ſmata & rebellionem baronum Hiſpaniæ : & tandẽ
propter imbreſ & frigora leuandã breui obſidionem
certa ſpe pollicebatur·His & aliis confictis menda-
ciis compeſcebat a deditione Baceñ quum iam extre
ma paterent· Quibus oĩbus ne iſti retardarẽt uicto
riam de Ferdinandi Regis xp̃ianiſſimi conſilio & aſ
ſenſu occurrere decreuit sereniſſima dña regina He-
liſabe diſcendens ex Gienio cum nouo milite:appli-
cuitq; ad caſtra octaua Nouẽbris quæ aduentu ſuo
& noſtris patientiæ hyemalis facile aĩum dedit: ho-
ſtibus uero oẽm ſpem leuandæ obſidionis ſub qua
tuebant̃ ademit·Quo fit ut ſtatim aduentu ſuo con
ſternati & ſtupidi hoſtium animi non de armis: ſed
de indutiis & pactis cogitarent:inceperuntq; deditio
nis tractatum die Nouẽbris·xi·tertia uidelicet poſt
ipſius Regine aduentũ cõcluſerunt·xx·datis ẽt obſi
dibus ac quarta Decembris die fœliciſſima natalis
xp̃iani ·Mcccc·lxxxix· ciuitatẽ Bacæ olim pugnacẽ
& ferocem liberam & expeditam Regiæ ditioni reli-
querunt·Conceſſit tamen regia clemẽtia ciuibus Ba
ceñ libertatem incolendi & habitandi:ſub Regia ta-
men ſeruitute : uillas & agros in propinquis planis
conſiſtentes · Cupientibus uero Aphricam uel alia
loca petere : cum his ſolum bonis quæ humeris aſ-
portare potuiſſent : armiſque dimiſſis : libere facul-
tatem permiſit· Ciuitas quoque Purchenæ duorum
milium ciuium · Ciuitas Tabernarum mille : Ac

celebre oppidum Seron antiquũ Granatensiũ gym nasiũ: omnia montana de Vacares & de Filabres: ac uniuersa ripa fluminis Almanzoræ cum multis oppidis castris & arcibus adiacentibus: omnia hæc quę numero & extimatione multa & magna imo & maxima sunt a prima Decembris usq; ad octauam in regiam ditionẽ peruenerũt. Suscepit igitur Baza olim pugnacissima iugum & uexilla crucifixi quarta Decembris: ac die altera dimisit xp̄o sexcẽtos xp̄ianos captiuos quos sub duro seruitutis iugo in compedibus diu illic Maometh9 oppresserat: ip̄is in exitu cũ lachrymis præ iubilo in processione solenni cũ magna sacerdotum pompa cantantibus: Benedictus dominus deus Israel: quia uisitauit & fecit redemptionem plæbis suæ. O optimã ac fœlicissimã christianæ uictoriæ ac redemptionis diem. Nemo est qui faciat satis tam iustæ lætitiæ & tam celeberrimo ac iucundissimo dei beneficio digne gratulet᷑. Quare habendæ sunt deo optimo maximoq; grates immensæ quod ad finem usq; iuuerit christianissimos principes ac intemeratæ diuinæ parenti Mariæ semper uirgini: necnõ Hispanoꝝ ꝓtectori Iacobo quod apud deum pro tam glorioso triumpho intercesserint: iuuandiq; sunt tam catholici principes cõmuni Christianorum suffragio quum & cõmunem causam agãt Christianę Reip. Verum prę cęteris. S. D. N. dominus Innocentius diuina prouidentia papa octauus:

qui tanq̄ Christi uicarius & Christianorum caput glo-
riæ magnę & honori sibi ascribere debet prout certe
facit quicquid Christo & christianis accrescit: & hāc
diem Christiana lætitia: summis iubilis celebrare de
buit: prout superiore dominica fecit: & ad plures si-
miles dies addendos Christianę uictorię: inuitare ca
tholicos principes debet. Equidem suæ Beatitudini
omnem gloriam & istius sancti trophei honoré chri
stianissimi Hispaniarum principes plenissime depu
tant tanq̄ capiti Christiano sub quo omnis Christia
norum militia agitur: & a quo suæ maiestates crucia
tam decimam & alias gratias ad eam expeditionem
gratissime susceperunt. Vos quoq; Patres Reueren-
dissimi tanq̄ pręcipua membra Christianę Reipub.
prout soliti estis & apud deum oratione supplici: &
apud Sanctissimum dn̄m nostrum uestro interuen
tu estote auxilio his christianissimis principibus qua
tenus ex uniuersa Hispania Maomethe fugato faci-
le illum etiam in Africam fugientem consequamur.
Quod assistente nobis fide integra quę est uictoria
uincens mundum: breui futurum speremus præstan
te Christo domino cui est perennis gloria. Amen:.

